

Sprawozdanie

z realizacji
Programu otwierania danych
na lata 2021–2027

za 2023 r.

oprac. urząd obsługujący ministra
właściwego do spraw informatyzacji

SPIS TREŚCI	
WSTĘP.....	3
Rozdział 1. Informacje na temat działań wykonywanych na rzecz realizacji Programu	5
1.1. Cel pierwszy - Zwiększenie dostępności danych w portalu dane.gov.pl.	5
1.2. Cel drugi – Poprawa interoperacyjności i jakości danych	11
1.3. Cel trzeci – Wzrost wykorzystywania i wymiany danych	13
1.4. Cel czwarty – Stymulowanie rynku ponownego wykorzystywania zasobów kultury i danych naukowych	18
1.5. Cel piąty – Współpraca z krajowymi i międzynarodowymi interesariuszami danych...	21
1.6. Cel szósty – Podnoszenie wiedzy i umiejętności pracowników administracji publicznej w zakresie otwierania i zarządzania danymi oraz zwiększanie świadomości społecznej na temat potencjału otwartych danych	24
Rozdział 2. Pozostałe informacje dot. realizacji Programu	26
2.1. Wskaźniki monitorowania Programu	26
2.2. Międzynarodowe rankingi dot. otwierania danych	28
2.3. Ewaluacja Programu	31
2.4. Realizacja projektów finansowanych z UE	32
Podsumowanie	33

WSTĘP

Przygotowanie informacji o realizacji Programu otwierania danych na lata 2021–2027 (dalej także Program, POD) wynika z uchwały nr 28 Rady Ministrów z dnia 18 lutego 2021 r. w sprawie Programu otwierania danych na lata 2021-2027 (M.P. poz. 290)¹.

Program, który określa priorytety administracji rządowej w otwieraniu dostępu do danych, jest realizowany przez członków Rady Ministrów oraz Prezesa Głównego Urzędu Statystycznego. Koordynowanie i monitorowanie realizacji Programu powierzono ministrowi właściwemu do spraw informatyzacji. W okresie objętym sprawozdaniem dział informatyzacja był obsługiwany do 30 kwietnia 2023 r. przez Kancelarię Prezesa Rady Ministrów (dalej w tekście jako: „KPRM Cyfryzacja”). Od 1 maja 2023 r. dział informatyzacja, w tym zadania związane z koordynacją i monitorowaniem realizacji Programu, obsługiwane są przez Ministerstwo Cyfryzacji.

Niniejsze sprawozdanie za 2023 r. zostało sporządzone, wg stanu na 31 grudnia 2023 r., na podstawie informacji przedłożonych przez realizatorów Programu².

Celem głównym Programu jest:

- zwiększanie podaży i poprawa jakości danych dostępnych w portalu dane.gov.pl (dalej także portal danych, portal) dla każdego użytkownika w celu ponownego wykorzystywania,
- stworzenie środowiska, w którym korzyści gospodarcze i społeczne wynikające z otwartych danych są dostrzegane i przekładają się na budowę nowych usług, produktów, tworzenie modeli biznesowych i nowych miejsc pracy oraz wspierają podejmowanie decyzji strategicznych,
- wejście do grupy liderów w Europie w zakresie jak najpełniejszego wykorzystania potencjału otwartych danych.

Realizacji celu głównego Programu służy 6 celów szczegółowych:

- Cel pierwszy – Zwiększenie dostępności danych w portalu dane.gov.pl,
- Cel drugi – Poprawa interoperacyjności i jakości danych,
- Cel trzeci – Wzrost wykorzystywania i wymiany danych,
- Cel czwarty – Stymulowanie rynku ponownego wykorzystywania zasobów kultury i danych naukowych,
- Cel piąty – Współpraca z krajowymi i międzynarodowymi interesariuszami danych,

¹ Sprawozdania z realizacji Programu są dostępne pod adresem <https://dane.gov.pl/pl/knowledgebase/useful-materials/sprawozdania-z-realizacji-programu-otwierania-danych-na-lata-2021-2027>

² Zgodnie z § 2 ust 1 Programu jego realizatorami są członkowie Rady Ministrów oraz Prezes Głównego Urzędu Statystycznego.

- Cel szósty – Podnoszenie wiedzy i umiejętności pracowników administracji publicznej w zakresie otwierania i zarządzania danymi oraz zwiększanie świadomości społecznej na temat potencjału otwartych danych.

Cele sformułowane w Programie wynikają z oceny dotychczasowych efektów podejmowanych działań, a także tempa zmian zachodzących w otoczeniu tematyki otwartych danych wynikających z rozwoju technologii cyfrowych oraz postępów europejskich portali otwartych danych. Program otwierania danych na lata 2021–2027 jest kontynuacją i rozszerzeniem działań podejmowanych przez administrację rządową w ramach Programu otwierania danych publicznych na lata 2016–2020 r.

Rozdział 1. Informacje na temat działań wykonywanych na rzecz realizacji Programu

Niniejszy rozdział zawiera informacje dotyczące wykonywania działań zaplanowanych do realizacji w Programie. Zadania te zostały wskazane w planie działań, stanowiącym załącznik nr 1 do Programu.

1.1. Cel pierwszy - Zwiększenie dostępności danych w portalu dane.gov.pl.

Dostosowanie otoczenia regulacyjnego do potrzeb rynku ponownego wykorzystywania

Ramy prawne ponownego wykorzystywania wyznacza ustawa z dnia 11 sierpnia 2021 r. o otwartych danych i ponownym wykorzystywaniu informacji sektora publicznego (dalej: ustawa o otwartych danych)³, która wdrożyła do krajowego porządku prawnego dyrektywę Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2019/1024 z dnia 20 czerwca 2019 r. w sprawie otwartych danych i ponownego wykorzystywania informacji sektora publicznego⁴ (dalej: dyrektywa w sprawie otwartych danych). Z tej ustawy wynikają zasady otwartości danych, podstawowe założenia Programu otwierania danych na lata 2021-2027 oraz organizacji instytucjonalnej i technologicznej ekosystemu otwierania danych.

W ramach niniejszego kierunku interwencji Ministerstwo Cyfryzacji prowadzi monitoring przepisów mających wpływ na udostępnianie danych w celu ich ponownego wykorzystywania.

Przeprowadzona w 2023 r. w ramach monitoringu ewaluacja ustawy o otwartych danych⁵ wykazała, że ustawa ta funkcjonuje prawidłowo, a rozwiązania w niej przyjęte oceniane są pozytywnie.

Ewaluacja wskazała jednocześnie na potrzebę podejmowania zintensyfikowanych pozalegislacyjnych działań informacyjnych, edukacyjnych oraz promocyjnych nakierowanych na poszerzanie wiedzy na temat procesu otwierania i ponownego wykorzystywania danych publicznych.

Dodatkowo wyniki ewaluacji prowadzą do wniosku o konieczności podjęcia działań w następujących obszarach:

- wzmocnienie sieci pełnomocników do spraw otwartości danych,
- dalszy rozwój portalu dane.gov.pl,
- zoptymalizowanie przepisów ustawy o otwartych danych (m.in. w zakresie przedsiębiorstw publicznych oraz rozpatrywania wniosków o ponowne wykorzystywanie informacji sektora publicznego).

Ponadto, 9 lutego 2023 r. weszło w życie rozporządzenie wykonawcze Komisji (UE) 2023/138 z dnia 21 grudnia 2022 r. ustanawiające wykaz szczególnych zbiorów danych o wysokiej

³ Dz. U. z 2023 r., poz. 1524

⁴ Dz. Urz. UE L 172 z 26.06.2019, str. 56.

⁵ Pełny raport z ewaluacji ustawy o otwartych danych jest dostępny w Bazie wiedzy w portalu dane.gov.pl

wartości oraz warunki ich publikacji i ponownego wykorzystywania (dalej: rozporządzenie w sprawie danych o wysokiej wartości), które uzupełnia przepisy dyrektywy w sprawie otwartych danych o wykaz zbiorów danych o wysokiej wartości, które podlegają szczególnym zasadom udostępniania m. in. poprzez API.

Aktualnie wykaz obejmuje 6 kategorii tematycznych:

- dane geoprzestrzenne,
- dane dotyczące obserwacji Ziemi i środowiska,
- dane meteorologiczne,
- dane statystyczne,
- dane dotyczące przedsiębiorstw i ich własności,
- dane dotyczące mobilności.

W przypadku, w którym określony zbiór danych o wysokiej wartości jest zamieszczony w wykazie Komisji, dane takie od 9 czerwca 2024 r. będą musiały być udostępniane zgodnie z zasadami wynikającymi z ustawy o otwartych danych oraz z warunkami publikacji i ponownego wykorzystywania wynikającymi z rozporządzenia w sprawie danych o wysokiej wartości.

Rozporządzenie to dodatkowo uprawnia Komisję Europejską do monitorowania postępów państw członkowskich we wdrożeniu jego regulacji, w związku z tym na poziomie krajowym oprócz kontynuowania względem realizatorów Programu działań informacyjnych w zakresie danych o wysokiej wartości, rozpoczęto prace nad systemem sprawozdawczym w ramach, którego realizatorzy Programu, którzy zidentyfikują zasoby danych o wysokiej wartości będą się sprawozdawać. Ministerstwo Cyfryzacji informowało realizatorów Programu o wejściu w życie rozporządzenia w sprawie danych o wysokiej wartości oraz o konieczności zapewnienia aby zbiory danych o wysokiej wartości wymienione w wykazie ustanowionym w rozporządzeniu były udostępniane zgodnie z wymogami prawa. Ministerstwo Cyfryzacji zwracało się ponadto do realizatorów Programu z prośbą o wskazanie postępów w pracach związanych z wdrożeniem rozwiązań przewidzianych w rozporządzeniu, w tym w szczególności o wskazanie postępów w budowie API.

Zwiększenie dystrybucji danych w portalu dane.gov.pl

W celu zapewnienia zwiększenia dystrybucji danych w portalu danych opracowane zostały harmonogramy udostępniania danych na I i II półrocze 2023 r.⁶ Harmonogramy, utworzone na podstawie przedstawionych przez realizatorów Programu zgłoszeń, zostały pozytywnie zaopiniowane przez Zespół zadaniowy do spraw realizacji „Programu otwierania danych na lata 2021-2027”⁷. Zgodnie z dokumentami zadeklarowano:

⁶ <https://dane.gov.pl/pl/knowledgebase/useful-materials/harmonogramy-udostepniania-danych>

⁷W okresie objętym sprawozdaniem podstawą prawną działania Zespołu zadaniowego była decyzja nr 1/2021 Przewodniczącego Komitetu Rady Ministrów do spraw Cyfryzacji w sprawie utworzenia Zespołu zadaniowego do spraw realizacji „Programu otwierania danych na lata 2021-2027”. Od 25 marca 2024 r. Zespół działa na podstawie decyzji nr 2/2024 Przewodniczącego Komitetu Rady Ministrów do spraw Cyfryzacji w sprawie utworzenia Zespołu zadaniowego do spraw realizacji „Programu otwierania danych na lata 2021-2027”

- udostępnienie w portalu dane.gov.pl 202 nowych zasobów danych (125 w I półroczu 2023 r. oraz 77 w II półroczu 2023),
- poprawę jakości lub podniesienie stopnia otwartości 17 zasobów danych (9 w I półroczu 2023 r. oraz 8 w II półroczu 2023 r.).

W ramach powyższych zgłoszeń realizatorzy Programu udostępnili w portalu dane.gov.pl w 2023 r. 183 nowych zasobów danych oraz poprawili jakość lub podnieśli stopień otwartości 17 zasobów danych. Szczegółowe informacje przedstawiono w załączonych do niniejszego sprawozdania tabelach nr 1⁸ i 2⁹.

Poza działaniami wynikającymi z harmonogramów udostępniania danych realizatorzy Programu udostępniali ponadto w 2023 r. w portalu dane.gov.pl także inne nowe dane (szczegółowe informacje zawiera tabela nr 3 stanowiąca załącznik do niniejszego sprawozdania¹⁰).

Wśród danych opublikowanych w portalu dane.gov.pl poza harmonogramami, znalazły się m.in. dane statystyczne dot. sytuacji na granicy z Republiką Białorusi¹¹ oraz raport o poradach ambulatoryjnych udzielonych z powodu ostrych infekcji układu oddechowego¹².

Powyższe działania są realizacją zapisów Programu, który wskazuje na konieczność zwiększania liczby danych (np. z obszaru zdrowia, opieki, transportu, bezpieczeństwa itp.), które mogłyby zostać udostępniane, a są szczególnie pożądane w kontekście obecnej sytuacji geopolitycznej. Dane z portalu dane.gov.pl dot. tych szczególnych kategorii mogą posłużyć jako wsparcie analiz badawczych. Jako przykład ponownego wykorzystania danych z tych obszarów można wskazać wykorzystanie danych z zakładki „Ukraina” portalu dane.gov.pl przez Międzynarodową Organizację ds. Migracji IOM. Dane te posłużyły do przygotowania raportu dotyczącego zatrudnienia i źródła utrzymania uchodźców w Polsce¹³.

W celu zwiększenia dystrybucji danych w portalu dane.gov.pl prowadzono ponadto działania:

- zachęcające do udostępniania danych w portalu przez nowych dostawców (szczegóły w [rozdziale nr 1, cel nr 5, część: Otwarcie portalu dane.gov.pl na nowych dostawców danych](#)),
- likwidujące bariery utrudniające dostęp i wymianę danych (szczegóły w [rozdziale nr 1, cel nr 3, część: Likwidacja barier utrudniających dostęp i wymianę danych](#)),

⁸ Załącznik nr 1 - Realizacja harmonogramów OD w 2023 w zakresie udostępniania nowych danych w portalu Dane.gov.pl

⁹ Załącznik nr 2 - Realizacja harmonogramów OD w 2023 w zakresie poprawy jakości oraz podnoszenia stopnia otwartości danych w portalu dane.gov.pl

¹⁰ Załącznik nr 3 - Nowe dane udostępnione w portalu dane.gov.pl w 2023 poza zgłoszeniami do harmonogramów OD (lista nie zawiera wykazów danych chronionych publikowanych na podstawie rozporządzenia UE w sprawie zarządzania danymi)

¹¹ <https://dane.gov.pl/pl/dataset/3121,sytuacja-na-granicy-z-republika-bialorusi>

¹² <https://dane.gov.pl/pl/dataset/3413,raport-o-poradach-ambulatoryjnych-udzielonych-z-po>

¹³ <https://dtm.iom.int/reports/polska-zatrudnienie-i-zrodla-utrzymania-uchodzcow-w-polsce-snapshot-maj-2023?close=true>

- szkoleniowe skierowane do pracowników administracji (szczegóły w [rozdziale nr 1, cel nr 6, część: Zwiększanie umiejętności pracowników administracji publicznej w celu poprawy jakości polityk publicznych, dostarczania danych zarządczych i wspierania w podejmowaniu decyzji](#)),
- związane z prowadzeniem analiz wyników inwentaryzacji systemów gromadzących dane publiczne prowadzonych w ramach Systemu Inwentaryzacji Systemów Teleinformatycznych (SIST).

Udostępnianie danych przez API

Priorytetem POD jest zwiększanie dostępności danych publicznych przez API, w tym danych o wysokiej wartości oraz danych dynamicznych. Uchwalona w sierpniu 2021 r. ustawa o otwartych danych, w ślad za dyrektywą w sprawie otwartych danych, poszerzyła zakres ponownego wykorzystywania o nowe kategorie informacji sektora publicznego m. in.:

- dane o wysokiej wartości,
- dane dynamiczne,

które podlegają szczególnym zasadom udostępniania, m. in. poprzez API. Udostępnianiu na takich szczególnych zasadach podlegają te dane o wysokiej wartości, które wymienione zostały w wykazie ustanowionym w aktach wykonawczych Komisji Europejskiej. 9 lutego 2023 r. weszło w życie pierwsze takie rozporządzenie - rozporządzenie w sprawie danych o wysokiej wartości. Rozporządzenie to będzie obowiązywać bezpośrednio w prawie krajowym oraz będzie stosowane od 9 czerwca 2024 r.

W związku z tym realizatorzy Programu, którzy zidentyfikowali zasoby o wysokiej wartości rozpoczęli prace zmierzające do wdrożenia rozwiązań przewidzianych w rozporządzeniu w sprawie danych o wysokiej wartości, w szczególności w zakresie ich udostępniania poprzez API. W okresie sprawozdawczym w portalu dane.gov.pl została utworzona zakładka informacyjna poświęcona tematyce danych o wysokiej wartości¹⁴.

POD zakłada w perspektywie 7 lat budowę interfejsów programistycznych aplikacji do 40 baz danych/rejestrów będących w dyspozycji resortów oraz jednostek podległych lub nadzorowanych przez właściwych ministrów¹⁵.

Według stanu na 31 grudnia 2023 r. zostało dobudowanych 23 interfejsów programistycznych aplikacji. Wśród zrealizowanych w powyższym zakresie działań w 2023 r. można wskazać System Monitorowania Kosztów Leczenia ("SMoKL"), dla którego w 2024 r. planowane jest udostępnienie API w portalu dane.gov.pl. Informacje na temat realizacji dobudowy interfejsów programistycznych aplikacji do baz i rejestrów wskazanych w załączniku nr 1 do POD (tabela nr 2 „Plan dobudowy API”) zostały przedstawione w tabeli nr 4 stanowiącej załącznik do niniejszego sprawozdania¹⁶.

¹⁴ <https://dane.gov.pl/pl/knowledgebase/useful-materials/dane-o-wysokiej-wartosci-hvd>

¹⁵ Zgodnie z harmonogramem określonym w załączniku nr 1 do POD - tabela nr 2 „Plan dobudowy API”.

¹⁶ Załącznik nr 4 - Informacja na temat realizacji dobudowy API do baz i rejestrów wg stanu na 31.12.2023

Poza wskazanymi w powyższej tabeli zadaniami realizowano także inne prace zw. z udostępnianiem danych przez API. Jako przykład można wskazać wdrożenie przez Urząd Regulacji Energetyki w lipcu 2023 r. API dla Rejestru wytwórców energii w małych instalacjach¹⁷.

Prowadzone były także na bieżąco analizy dotyczące możliwości zwiększenia częstotliwości aktualizacji danych w portalu. Ministerstwo Cyfryzacji przekazało ponadto dostawcom danych wytyczne związane z oznaczaniem zbiorów danych metadanymi dot. częstotliwości aktualizacji oraz wskazało zbiory danych wymagające analizy w zakresie poprawności powyższych oznaczeń. Jednocześnie portal zasilany był nowymi API umożliwiającymi dostęp do aktualizowanych na bieżąco danych. Jako przykład można wskazać udostępnienie przez Instytut Badań Edukacyjnych w 2023 r. wybranych danych ze Zintegrowanego Rejestru Kwalifikacji (ZRK) przez API¹⁸.

Zasady tworzenia danych

POD zakłada przygotowanie projektu rekomendacji dla Komitetu Rady Ministrów do spraw Cyfryzacji w sprawie stosowania przez organy administracji centralnej zasady „otwartości w fazie projektowania” oraz zasady „otwartości domyślnej”. Program rekomenduje ponadto podjęcie działań zmierzających do włączenia ww. zasad do fiszek projektów informatycznych oraz list kontrolnych osiągania interoperacyjności przedkładanych do zaopiniowania Komitetowi Rady Ministrów do spraw Cyfryzacji. W tym zakresie opracowane zostały kryteria przedsięwzięć informatycznych w ramach procesu opiniowania Komitetu Rady Ministrów do spraw Cyfryzacji w obszarze: efektywności i wykonalności, zgodności z Architekturą Informacyjną Państwa oraz cyberbezpieczeństwa. Kryteria te będą stanowiły podstawę do zmiany wzoru opisu założeń projektu informatycznego oraz listy kontrolnej. W ww. kryteriach zostały uwzględnione kwestie otwartości danych.

Konsultacje z interesariuszami

W Programie zaplanowano przeprowadzanie cyklicznych badań rynku ponownego wykorzystywania danych. W okresie objętym sprawozdaniem zrealizowano dwa projekty badawcze, których celem było poznanie doświadczeń związanych z szeroko rozumianymi kwestiami dotyczącymi realizacji polityki otwartości danych i udostępniania danych przez jednostki sektora publicznego. Wiodącym kontekstem tych badań była ustawa o otwartych danych (w tym ocena zawartych w niej rozwiązań prawnych).

Pierwsze z wymienionych badań (ogólnopolskie badanie ilościowe) zrealizowano w różnego rodzaju jednostkach sektora publicznego. Ankietę skierowano do jednostek administracji rządowej – zarówno centralnej, jak i terenowej; instytucji centralnych (Kancelarii Sejmu, Kancelarii Senatu, Kancelarii Prezydenta RP); jednostek samorządu terytorialnego wszystkich szczebli: wszystkich samorządów województw, powiatów oraz miast na prawach powiatu, a także do niemal dwóch trzecich (64,3%) losowo wybranych gmin; spółek skarbu państwa,

¹⁷ <https://dane.gov.pl/pl/dataset/1451,rejestr-wytworcow-energii-w-malej-instalacji>

¹⁸ <https://dane.gov.pl/pl/dataset/3204,zintegrowany-rejestr-kwalifikacji>

a także sądów powszechnych wszystkich szczebli (apelacyjnych, okręgowych, rejonowych), sądów administracyjnych, Sądu Najwyższego oraz Trybunału Konstytucyjnego. W sumie do udziału w badaniu zaproszono 2593 podmioty. Odpowiedzi na ankietę udzieliło 1317 jednostek. Badanie to było jednocześnie realizacją zapisów POD, zgodnie z którym należy minimum raz w roku przeprowadzić badanie ankietowe w jednostkach samorządu terytorialnego.

Drugi projekt był eksperckim badaniem jakościowym, które przeprowadzono wśród przedstawicieli organizacji pozarządowych. Celem badania była ocena rozwiązań wprowadzonych w ustawie o otwartych danych oraz poznanie doświadczeń organizacji pozarządowych związanych z korzystaniem z regulacji prawnych zawartych w ustawie.

Oba te badania były jednocześnie częścią ewaluacji *ex post* ustawy o otwartych danych¹⁹.

W 2023 r. realizowano też badanie dotyczące ocen funkcjonowania portalu dane.gov.pl (między innymi preferencji i oczekiwań użytkowników portalu w zakresie jego zawartości. Jest to badanie cykliczne, realizowane od roku 2020.

Oprócz tego w połowie 2023 r. zrealizowano badanie eksperckie wśród Pełnomocników do spraw otwartości danych pracujących w ministerstwach, KPRM oraz Głównym Urzędzie Statystycznym. Celem badania było poznanie opinii Pełnomocników (ekspertów) na temat wpływu, jaki wywierają (bądź mogą wywierać) otwarte dane na następujące obszary: działalność administracji rządowej, samorządowej, polityka społeczna i rozwiązywanie problemów społecznych, ochrona środowiska oraz rozwój gospodarki. Pełnomocnicy zostali też poproszeni o ocenę stopnia wykorzystywania otwartych danych w wymienionych obszarach²⁰.

Kolejnym realizowanym działaniem była prowadzona na bieżąco analiza propozycji nowych danych zgłaszanych przez użytkowników portalu dane.gov.pl. Dostępne w portalu narzędzie umożliwia internautom przekazania zapotrzebowania na dane, których nie odszukali w portalu. Propozycje użytkowników są publikowane w portalu w zakładce <https://dane.gov.pl/pl/dataset/submissions/accepted>. W wyniku powyższych zgłoszeń opublikowano w 2023 r. dane dot. wykorzystania środków finansowych z Funduszu Pomocy na wsparcie uczniów z Ukrainy²¹, przyznanych jednostkom samorządu terytorialnego dodatkowych środkach z Funduszu Pomocy²² oraz ilości i kwot wystawionych mandatów karnych²³.

¹⁹ Pełne raporty są dostępne w Bazie wiedzy portalu dane.gov.pl:

https://cms.dane.gov.pl/documents/125/Raport_z_badania_Ustawa_sektor_publiczny.docx oraz https://cms.dane.gov.pl/documents/126/Raport_z_badania_Ustawa_NGOs.docx

²⁰ Raport z tego badania jest dostępny w Bazie wiedzy portalu dane.gov.pl:

https://cms.dane.gov.pl/documents/129/Raport_Ocena_wp%C5%82ywu_OD_Pe%C5%82nomocnicy_WCAG.docx

²¹ <https://dane.gov.pl/pl/dataset/3311,wykorzystanie-srodkow-finansowych-z-funduszu-pomoc>

²² <https://dane.gov.pl/pl/dataset/3369>

²³ <https://dane.gov.pl/pl/dataset/3357,dane-z-mandatow-karnych>

1.2. Cel drugi – Poprawa interoperacyjności i jakości danych

Podnoszenie jakości danych

W celu ułatwienia ponownego wykorzystywania, dane i metadane powinny być udostępnione w portalu dane.gov.pl, w formacie przeznaczonym do odczytu maszynowego i w otwartych formatach, w możliwie najwyższej skali otwartości danych²⁴. Wg stanu na 31 grudnia 2023 r. 69% zasobów danych opublikowanych w portalu dane.gov.pl znajdowało się na przynajmniej 3 poziomie otwartości. Oznacza to wzrost o 2 punkty procentowe w stosunku do stanu na koniec 2022 roku. Wzrost liczby danych o wysokim stopniu otwartości w portalu dane.gov.pl możliwy był m.in. dzięki następującym działaniom realizowanym w okresie sprawozdawczym:

- Dostawcy danych prowadzili bieżący przegląd zasobów danych opublikowanych w portalu w celu poprawy ich jakości i zwiększenia ich wykorzystania w usługach i produktach (w okresie sprawozdawczym zostały opracowane harmonogramy udostępniania danych w portalu dane.gov.pl na I oraz na II półrocze 2023 r.). Poza zaplanowanymi w powyższych harmonogramach działaniami poprawiono także jakość innych danych m.in. dane Państwowego Monitoringu Środowiska - monitoring wczesnego wykrywania skażeń promieniotwórczych (GIOŚ) oraz dane teleadresowe Urzędów Stanu Cywilnego w Polsce (MSWiA). Jako przykład innych działań w tym zakresie wskazać należy:
 - przegląd przez Ministerstwo Cyfryzacji danych udostępnionych w portalu dane.gov.pl i przeprowadzenie ponownej walidacji niektórych zasobów, dzięki czemu dla 218 danych dokonana została konwersja do plików w wyższym stopniu otwartości (csv i json-ld);
 - utworzenie przez Ministerstwo Finansów raportu analitycznego, korzystającego bezpośrednio z danych z portalu, w którym monitorowana jest jakość danych (stopień otwartości) oraz terminowość publikacji danych. MF dokonało przeglądu wszystkich opublikowanych zasobów w celu weryfikacji dostępności i jednolitości danych oraz wystosowało korespondencję do redaktorów danych z prośbą o zwracanie uwagi na metadane.
- Dostawcy danych prowadzili na bieżąco działania mające na celu dostarczanie właściwie dobranych i kompletnych zestawów metadanych. Dodatkowo Ministerstwo Cyfryzacji dokonało w okresie objętym sprawozdaniem kompleksowej analizy w zakresie poprawności i kompletności zestawów metadanych opisujących zbiory danych udostępnione w portalu dane.gov.pl. W związku z przeprowadzoną analizą Ministerstwo Cyfryzacji zwróciło się pisemnie w listopadzie 2023 r. do dostawców danych o poprawienie lub uzupełnienie metadanych, wskazując

²⁴ Model otwartych danych pod względem jakości opracował Tim Berners-Lee, twórca sieci WWW i prekursor Linked Data.

jednocześnie wytyczne w tym zakresie oraz udzielając na bieżąco niezbędnych wyjaśnień pracownikom poszczególnych instytucji.

- Portal dane.gov.pl pobiera automatycznie metadane z lokalnych repozytoriów, które posiadają API (tzw. harvesting), z portalu miasta Gdańsk i Gdynia. Prowadzone były prace mające na celu automatyczne pobieranie metadanych do portalu dane.gov.pl z kolejnych miejskich repozytoriów otwartych danych ²⁵.
- Standard techniczny oraz API, podlegały analizie pod kątem aktualności zalecanych norm i standardów w ramach prowadzonej w 2023 ewaluacji POD. W kwietniu 2023 r. skierowano do członków Grupy Roboczej do Spraw Strategicznych Kierunków Zarządzania Danymi ankietę dot. uwag lub propozycji zmian w zakresie zapisów Programu otwierania danych na lata 2021-2027 (w tym standardu technicznego stanowiącego załącznik do Programu). Kolejnym etapem prowadzonej ewaluacji było badanie przeprowadzone na zlecenie Ministerstwa Cyfryzacji w grudniu 2023 r. (szczegóły w [rozdziale nr 2.3 Ewaluacja Programu](#)).

Działania wspierające dostęp do danych przez interfejs programowania aplikacji (API)

Program określa w załączniku nr 3 „Standard API” uwarunkowania techniczne interfejsu API. Standard określa minimalne rekomendowane zalecenia dotyczące interfejsu programistycznego aplikacji dostępu do baz danych, które przechowują dane publiczne. Udostępnienie danych zgodnie ze standardem ułatwia ich wykorzystywanie i łączenie z różnych źródeł, a w konsekwencji tworzenie innowacyjnych dóbr, usług i produktów przez przedsiębiorców, organizacje pozarządowe czy programistów. Aby zapewnić aktualność zalecanych norm i standardów ujętych w Standardzie API podlegał on analizie w powyższym zakresie, w ramach prowadzonej w 2023 ewaluacji POD (szczegóły w [rozdziale nr 2.3 Ewaluacja Programu](#)).

Interoperacyjność danych

W 2023 r. kontynuowane były w Ministerstwie Cyfryzacji prace dotyczące Architektury Informacyjnej Państwa (AIP), w tym architektury danych. Realizowano następujące zadania:

- Prowadzono prace nad projektem rozporządzenia Krajowych Ram Interoperacyjności, które obejmuje zagadnienia interoperacyjności semantycznej (danych).
 - Opracowano założenia rozporządzenia w ramach Zespołu roboczego Cyfryzacja KPRM ds. Nowych KRI oraz Grupy roboczej Komitetu Rady Ministrów ds. Cyfryzacji ds. Nowych KRI.
 - Przeprowadzono konsultacje społeczne założeń nowego rozporządzenia.
 - Przygotowano projekt rozporządzenia wraz z uzasadnieniem i OSR.
 - Przekazano do uzgodnień wewnątrzresortowych.
- Modelowano przepływy danych pomiędzy systemami administracji publicznej poprzez opracowywanie modeli kooperacji dla najważniejszych systemów oraz opisywanie przepływów danych pomiędzy systemami.

²⁵ Metadane z portalu Otwartych Danych Miasta Lublin (<https://otwartedane.lublin.eu/>) od lutego 2024 r. są automatycznie pobierane przez portal dane.gov.pl

- Rekomendowano zapisy w projektach ustaw i listach kontrolnych osiągnięcia interoperacyjności kierowanych do konsultacji ministra właściwego ds. informatyzacji zmierzające do poprawy interoperacyjności rejestrów publicznych, korzystania z istniejących danych referencyjnych, nie wprowadzania danych po raz kolejny przez obywateli lub przedsiębiorców i ustanawiania rejestrów jako referencyjnych dla innych podmiotów w określonym zakresie danych.

Zapewnienie interoperacyjności wymiany danych między europejskimi, krajowymi i lokalnymi systemami otwartych danych

Standaryzacja i normy są niezbędne w kontekście metadanych, ponieważ zapewniają wspólną strukturę danych, pomagają zapewnić interoperacyjność systemów oraz usprawnić wykrywanie i dostęp do danych. Zgodnie z zadaniami wskazanymi w Programie w marcu 2021 r. wdrożono w portalu dane.gov.pl profil aplikacji DCAT (DCAT-AP) - wspólny standard metadanych do opisywania zbiorów danych sektora publicznego w Europie. W 2022 r. opracowano krajowe rozszerzenie (DCAT-AP), zawierające rozbudowany zestaw metadanych specyficznych dla portalu dane.gov.pl. Ministerstwo Cyfryzacji prowadzi na bieżąco działania informacyjne dot. wdrażania standardu DCAT, w tym m.in. w ramach konferencji, spotkań roboczych czy upowszechniając w kalendarium portalu dane.gov.pl²⁶ informacji o webinarach poświęconych tej tematyce.

1.3. Cel trzeci – Wzrost wykorzystywania i wymiany danych

Wymiana danych między różnymi dostawcami danych

Polska aktywnie uczestniczy w tworzeniu unijnych aktów prawnych oraz mechanizmów i rozwiązań pozalegisacyjnych dotyczących wymiany danych.

W okresie sprawozdawczym przedstawiciele Polski uczestniczyli w pracach Rady UE nad projektem rozporządzenia w sprawie zharmonizowanych przepisów dotyczących sprawiedliwego dostępu do danych i ich wykorzystywania (akt w sprawie danych – Data Act, dalej: DA). Działania koncentrowały się przede wszystkim na regulacjach dotyczących obowiązkowego udostępniania danych z urządzeń Internetu rzeczy, zasad dostępu organów sektora publicznego do danych prywatnych i procedury zmiany dostawców usług chmurowych. MC angażowało interesariuszy publicznych oraz prywatnych w swoje działania na forum UE – przedstawiało rozwiązania projektowane w Rozporządzeniu w sprawie zarządzania danymi (Data Governance Act, dalej: DGA) i DA na spotkaniach pełnomocników ds. otwartości danych oraz w trakcie wydarzeń publicznych (konferencja CYBERSEC & RODO w Zdrowiu 2023).

MC uczestniczyła ponadto w pracach Europejskiej Rady Innowacji w zakresie Danych – organie doradczym KE, który ma dbać o harmonizowanie stosowania DGA w państwach

²⁶ <https://dane.gov.pl/pl/knowledgebase/useful-materials/kalendarium>

członkowskich. Przedstawiciele urzędu obsługującego Ministra Cyfryzacji wzięli też udział w serii warsztatów KE, w trakcie których wspomagali Komisję w procesie wdrażania DGA.

23 czerwca 2022 r. weszło w życie rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2022/868 z dnia 30 maja 2022 r. w sprawie europejskiego zarządzania danymi i zmieniające rozporządzenie (UE) 2018/1724 (akt w sprawie zarządzania danymi - DGA).²⁷

Od 24 września 2023 r. DGA jest stosowane bezpośrednio we wszystkich państwach członkowskich. Niektóre przepisy rozporządzenia nie wymagają dodatkowej regulacji na poziomie krajowym i dlatego mogą być bezpośrednio stosowane. W związku z tym, realizując obowiązki wynikające z DGA, Ministerstwo Cyfryzacji uruchomiło – w terminie przewidzianym w rozporządzeniu – pojedynczy punkt informacyjny w portalu danych (dane.gov.pl). W punkcie informacyjnym został opublikowany wykaz zasobów danych chronionych (sukcesywnie uzupełniany), do którego prowadzenia obliguje Polskę DGA. MC rozpoczęło ponadto prace zmierzające do budowy nowej funkcjonalności w portalu, która będzie dedykowana wyłącznie dla pojedynczego punktu informacyjnego oraz wykazu danych chronionych (usprawni ich funkcjonowanie i użytkowanie).

W aspekcie instytucjonalno-organizacyjnym każde państwo członkowskie zobowiązane jest powołać lub wyznaczyć podmioty odpowiedzialne za realizację przepisów DGA, tj. wyznaczyć organy, które będą pełnić funkcję właściwego podmiotu, pojedynczego punktu informacyjnego oraz organu odwoławczego (w odniesieniu do ponownego wykorzystywania danych chronionych), a także organu właściwego do spraw usług pośrednictwa danych oraz organu właściwego do spraw rejestracji organizacji altruizmu danych. Z kolei w aspekcie regulacyjnym DGA nakłada na państwa członkowskie obowiązek unormowania w prawie krajowym niektórych kwestii proceduralnych, a także wymaga ustanowienia przepisów dotyczących kar za naruszenie obowiązków przewidzianych w rozporządzeniu.

Wobec tego podjęto prace legislacyjne nad nową ustawą zawierającą przepisy prawa krajowego umożliwiające pełne stosowanie DGA w Polsce, której nadano tytuł „ustawa o zarządzaniu danymi”.

Ponadto MC rozpoczęło cykl szkoleń dla administracji publicznej dotyczących wykazu zasobów danych chronionych, w tym udostępniania wykazu w portalu dane.gov.pl. Pierwsze szkolenie (dla urzędów wojewódzkich, urzędów marszałkowskich i urzędów miast wojewódzkich) odbyło się w listopadzie 2023 r.

Likwidacja barier utrudniających dostęp i wymianę danych

Ustawa o otwartych danych wdrożyła tzw. filary otwartości, o których mowa w Standardzie prawnym otwierania danych²⁸. Tym samym zrealizowane zostało zadanie Programu polegające na implementacji filarów otwartości do przepisów ustawowych. Wprowadzenie do ustawy definicji otwartych danych odnoszącej się do powyższych filarów zlikwidowało

²⁷ (Dz. Urz. UE L 152 z 03.06.2022, str. 1 oraz Dz. Urz. UE L 132 z 17.05.2023, str. 89)

²⁸ <https://dane.gov.pl/media/ckeditor/2020/05/29/standard-prawny.pdf>

barierę braku regulacji prawnych w tym zakresie, która znacząco utrudniała dostęp do danych i ich ponowne wykorzystywanie. Poza opisanym powyżej implementowaniem filarów otwartości do przepisów ustawowych, Rada Ministrów włączyła Standard techniczny oraz Standard API jako załączniki do Programu. W konsekwencji powstał obowiązek ich stosowania przez realizatorów Programu.

W okresie objętym sprawozdaniem przedstawiciele koordynatora POD zapewniali na bieżąco wsparcie merytoryczne dla dostawców danych już publikujących swoje zasoby w portalu dane.gov.pl, jak i dla przedstawicieli instytucji zainteresowanych rozpoczęciem udostępniania danych. W ramach powyższego wsparcia obsługiwana była skrzynka kontaktowa portalu dane.gov.pl. Za jej pośrednictwem przesyłane były wytyczne i rekomendacje dla dostawców. Kolejną formą wsparcia merytorycznego było aktualizowanie „Przewodnika dla dostawców danych”²⁹, będącego szczegółową instrukcją umieszczania danych w portalu dane.gov.pl. W 2023 r. Przewodnik został rozbudowany o rozdział poświęcony tematyce udostępniania w portalu dane.gov.pl zasobów zawierających dane osobowe.

Szczególną rolę w likwidacji barier utrudniających dostęp i wymianę danych odgrywali pełnomocnicy ds. otwartości danych, którzy podejmowali działania mające na celu podnoszenie świadomości pracowników poszczególnych instytucji w zakresie otwartości danych (szczegóły w [rozdziale nr 1, cel nr 6, Podnoszenie wiedzy i umiejętności pracowników administracji publicznej w zakresie otwierania i zarządzania danymi oraz zwiększanie świadomości społecznej na temat potencjału otwartych danych](#)).

W okresie objętym sprawozdaniem odbywały się spotkania indywidualne z pełnomocnikami organów realizujących POD organizowane przez pełnomocnika powołanego przez koordynatora POD. W trakcie spotkań omawiane były m.in. bieżące kwestie dotyczące realizacji Programu, w tym harmonogramów udostępniania danych, współpracy z jednostkami podległymi i nadzorowanymi resortów oraz poprawy jakości udostępnianych danych.

Odbyły się również 4 spotkania kolegialne sieci pełnomocników, których celem było m.in:

- przedstawienie nowych funkcjonalności portalu dane.gov.pl,
- przedstawienie założeń nowych Krajowych Ram Interoperacyjności,
- zapoznanie pełnomocników z portalem KRONIK@,
- prezentacja wyników badań dot. wpływu otwartych danych na wybrane obszary życia społeczno-gospodarczego w Polsce,
- przeszkolenie z zasad cyberbezpieczeństwa,
- informacja na temat prowadzonej ewaluacji Programu otwierania danych,
- podsumowanie Szczytu Cyfrowego IGF Polska 2023,

²⁹ <https://dane.gov.pl/pl/knowledgebase/useful-materials/nowy-przewodnik-dla-dostawcow-danych>

- prezentacja wdrożenia w portalu dane.gov.pl pojedynczego punktu informacyjnego dla wykazu zasobów danych chronionych (DGA),
- omówienie stanu postępu prac dotyczących wdrożenia rozporządzenia w sprawie danych o wysokiej wartości (HVD),
- omówienie bieżących spraw z zakresu realizacji Programu Otwierania Danych,
- wymiana doświadczeń oraz dobrych praktyk z zakresu otwierania danych.

System zachęt dla stymulowania rozwoju rynku rozwiązań cyfrowych, aplikacji i usług bazujących na danych

W portalu dane.gov.pl rozpowszechniane są informacje o aplikacjach i usługach bazujących na danych stworzonych przez administrację rządową, samorządową, sektor prywatny oraz organizacje pozarządowe. W zakładce „PoCoTo”³⁰ portalu publikowane są przykłady wykorzystania danych w aplikacjach, produktach i usługach. Wg stanu na 31 grudnia 2023 r. opublikowano 73 rozwiązania wykorzystujące dane publiczne, w tym w 2023 r. dodano informacje o 9 nowych rozwiązaniach m.in.:

- Clemens.pl – serwis oraz mobilna aplikacja stworzone dla rynku sztuki i antyków oraz sektora przedmiotów kolekcjonerskich. Wszystkie przedmioty dodawane przez sprzedawców są automatycznie weryfikowane w bazach danych ISP prowadzonych przez MKiDN tj. w Katalogu Strat Wojennych oraz w Krajowym Wykazie Zabytków Skradzionych lub Wywiezionych za Granicę Niezgodnie z Prawem,³¹
- FBC – Federacja Bibliotek Cyfrowych - serwis internetowy agregujący dane z repozytoriów, bibliotek, archiwów, muzeów i galerii cyfrowych oraz umożliwiający użytkownikom przeszukiwanie tych rozproszonych zasobów w jednym portalu³².

Tematyka otwierania danych stanowi element szeregu realizowanych projektów informatycznych. Szczególną rolę w koordynacji powyższych działań pełni Komitet Rady Ministrów do spraw Cyfryzacji (KRMK). KRMK jest organem pomocniczym Rady Ministrów i Prezesa Rady Ministrów powołanym w 2012 r. w celu zapewnienia koordynacji realizacji projektów informatycznych administracji rządowej oraz przygotowania dokumentów rządowych związanych z informatyzacją.

W ramach KRMK od 17 maja 2021 r. funkcjonuje Zespół Zadaniowy KRMK do spraw realizacji „Programu otwierania danych na lata 2021-2027”, zwany dalej „Zespołem Zadaniowym”. Zespół ten pełni funkcję opiniotawczą-doradczą KRMK i tym samym odgrywa kluczową rolę w ocenie działań służących realizacji założeń Programu. W skład zespołu wchodzi, wyznaczeni przez poszczególnych ministrów, sekretarze lub podsekretarze stanu, Prezes Głównego Urzędu Statystycznego oraz sekretarz stanu z Kancelarii Prezesa Rady Ministrów. W 2023 r. Zespół realizował zadania polegające na opiniowaniu sprawozdań z realizacji Programu oraz harmonogramów otwierania danych w portalu dane.gov.pl. W okresie

³⁰ <https://dane.gov.pl/pl/showcase>

³¹ <https://dane.gov.pl/pl/showcase/1290,clemenspl>

³² <https://dane.gov.pl/pl/showcase/1288,fbc-federacja-bibliotek-cyfrowych>

objętym sprawozdaniem przy Zespole funkcjonowała ponadto Grupy robocza do spraw strategicznych kierunków zarządzania danymi szczegóły w [rozdziale nr 1, cel nr 5, część” Inicjonowanie i wspieranie przedsięwzięć dotyczących współpracy z interesariuszami\).](#)

Rozwojowi rynku rozwiązań cyfrowych sprzyja realizacja hackathonów zachęcających startupy do wykorzystywania danych do realizacji usług czy produktów. Hackathony czyli maratony programowania, to sprawdzone narzędzia, których celem jest wykorzystywanie otwartych danych publicznych do tworzenia prototypów innowacyjnych produktów i aplikacji. Realizatorzy Programu włączali się w organizację powyższych wydarzeń. Jako przykład można wskazać Ministerstwo Finansów, które przygotowało zadanie konkursowe na hackathon HackYeah w 2023 roku³³ w ramach promocji korzystania z otwartych danych. Celem zadania było stworzenie aplikacji webowej, która analizuje dane ekonomiczno-finansowe i zwraca odpowiedź w formie interaktywnego czatu z użytkownikiem. Wymagane było, aby chatbot był oparty na otwartych danych i wykorzystywał dane pochodzące przynajmniej z jednego wskazanego źródła: dane.gov.pl; stat.gov.pl; commission.europa.eu; data.europa.eu.

Zgodnie z zadaniem wskazanym w POD, MC realizuje projekt Zintegrowanej Platformy Analitycznej (ZPA)³⁴, którego głównym celem jest podniesienie skuteczności działań administracji w wybranych obszarach problemów społecznych i gospodarczych, przez wsparcie procesów decyzyjnych za pomocą informacji analitycznej wysokiej jakości. W 2023 r. zostały zakończone prace związane z udostępnieniem i wdrożeniem Platformy ZPA stanowiącej rozwiązanie horyzontalne dla całej administracji i umożliwiającej inicjowanie analiz.

W wyniku realizacji projektu udostępniono w jednym miejscu narzędzie analityczne wspierające procesy decyzyjne w administracji publicznej (platforma ZPA) oraz utworzono techniczne i organizacyjne możliwości dialogu społecznego i współpracy środowisk naukowych w rozwoju analityki państwa i podnoszeniu efektywności rozwiązywania problemów społecznych na podstawie określonych badań poprzez:

- opracowanie wzorców dostępu do danych oraz analiz dla kluczowych obszarów społecznych i gospodarczych,
- usystematyzowanie metod technicznych i zasad dostępu do kluczowych zasobów informacyjnych państwa dla celów analitycznych, wraz z wdrożeniem spójnego systemu bezpieczeństwa, metod dostępu do danych, udostępniania do celów analitycznych,
- udostępnienia danych administracji publicznej do badań naukowych wspierających podejmowanie decyzji przez twórców polityk publicznych przy równoczesnym zapewnieniu właściwej ochrony.

³³ <https://2023.hackyeah.pl/tasks-prizes/>

³⁴ Projekt współfinansowany z Programu Operacyjnego Polska Cyfrowa.

Aktualnie realizowane są działania zmierzające do uzupełnienia przestrzeni prawnej w zakresie lepszego dostosowania do przetwarzania danych w wytworzonym rozwiązaniu technicznym. Uzupełnienie przepisów planowane jest na II kwartał 2025 r. W tym celu w 2023 r. zostały podjęte prace legislacyjne dla zmiany formalnej właściciela rozwiązania organizacyjno-technicznego jakim jest ZPA i przekazania go do podmiotu zajmującego się analizami ekonomiczno-społecznymi (Polski Instytut Ekonomiczny). Po wykonaniu szeregu analiz otoczenia prawnego oraz dodatkowych sprawdzeń z zakresu cyberbezpieczeństwa, podjęto decyzję o kontynuowaniu zmiany formalnej właściciela ZPA na rzecz Naukowej Sieci Badawczej i Akademickiej. Zmiana podmiotu znajduje uzasadnienie nie tylko na płaszczyźnie zapewnienia najwyższych standardów bezpieczeństwa, ale również na poziomie doświadczeń jednostki z zakresu badań naukowych i prac rozwojowych w celu wsparcia prowadzenia i realizacji polityki państwa.

Bezpieczeństwo danych

Trwa realizacja programu Narodowego Centrum Badań i Rozwoju o nazwie CyberSecIdent, który jest programem badawczo-rozwojowym nakierowanym na podniesienie bezpieczeństwa cyberprzestrzeni RP poprzez zwiększenie dostępności rozwiązań sprzętowych i programistycznych, zainicjowanego przez Ministra Cyfryzacji. W roku 2023 realizowanych było w sumie 14 projektów z dofinansowaniem ze środków programu NCBiR CyberSecIdent.

Kolejnym realizowanym z obszaru cyberbezpieczeństwa zadaniem było rozwijanie bazy wiedzy cyberbezpieczeństwa na portalu gov.pl³⁵. W 2023 roku baza wiedzy została rozbudowana o nowe treści dotyczące problematyki cyberbezpieczeństwa. Utworzono nową zakładkę "Porozumienie ws. listy ostrzeżeń", lista ostrzega przed stronami internetowymi, które służą do wyludzeń danych i środków finansowych użytkowników internetu.

W zakładce aktualności oraz dla każdego - cyberhigiena opublikowano 168 nowych publikacji o bezpieczeństwie online. W 2023 roku opublikowano również 10 nowych i zaktualizowano 4 Narodowe Standardy Cyberbezpieczeństwa. Opublikowano również 2 nowe poradniki partnera PWCyber (Microsoft). W zakładce „CyberEdukacja”, zamieszczono zaktualizowane materiały dotyczące projektu edukacyjnego realizowanego przez Ministra Cyfryzacji we współpracy z Państwowym Instytutem Badawczym NASK: CyberLekcje 3.0.

1.4. Cel czwarty – Stymulowanie rynku ponownego wykorzystywania zasobów kultury i danych naukowych

Zapewnienie powszechnej dostępności zasobów kultury

W 2023 r. w portalu kronika.gov.pl (dalej portal KRONIK@) kontynuowano udostępnianie cyfrowych obiektów z obszaru nauki i kultury. Na koniec 2023 r. było dostępnych ponad 16 mln cyfrowych obiektów pogrupowanych w ramach 76 kategorii tematycznych udostępnianiach przez 21 instytucji. Głównymi dostawcami danych są m.in.: Biblioteka

³⁵ <https://www.gov.pl/web/baza-wiedzy/aktualnosci>

Narodowa (portal polona.pl), Muzeum Narodowe w Krakowie (portal mnk.pl), Archiwa Państwowe (portal szukajwarchiwach.gov.pl), Uniwersytet Wrocławski (m.in. portal bibliotekacyfrowa.pl). W 2023 roku dołączyło 13 nowych instytucji w tym m.in. Muzeum Narodowe w Warszawie, Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu, FilMOTEKA Narodowa – Instytut Audiowizualny, Książnica Podlaska im. Łukasza Górnickiego w Białymstoku, Łomżyńskie Towarzystwo Naukowe im. Wagów, Instytut Północny im. W. Kętrzyńskiego.

W ramach działań promujących portal KRONIK@: zorganizowano warsztaty „Jak zarządzać cyfrowymi zasobami nauki i kultury w portalu kronika.gov.pl” dla nowych i zarejestrowanych instytucji. Prowadzono także bieżącą komunikację w Internecie. Promowano portal w mediach społecznościowych oraz w artykułach na stronach internetowych Ministerstwa Cyfryzacji. Informowano o portalu podczas konferencji takich jak: „The future is data. Przyszłość to dane” 18.04 (dyskusja panelowa), „Digitalizacja w muzeach” 23-24.11 (wystąpienie), IGF Polska (stoisko informacyjne) oraz poprzez konferencje prasowe organizowane z okazji podpisywania kolejnych porozumień z instytucjami dołączającymi do portalu KRONIK@. Pod koniec 2023 r. Ministerstwo Cyfryzacji rozpoczęło realizację kampanii informacyjno-promocyjnej w Internecie zachęcającej do wykorzystywania otwartych zasobów cyfrowych kultury i nauki pn. „KRONIK@ przyciąga nie tylko Kopernika”.

Zwiększenie dostępności zasobów nauki

W 2023 r. na zlecenie MNiSW, Ośrodek Przetwarzania Informacji - Państwowy Instytut Badawczy przeprowadził badanie stanu otwartej nauki w Polsce. Przygotowany raport został wykorzystany do opracowania przez MNiSW projektu dokumentu pn. Polityka otwartego dostępu do danych badawczych finansowanych ze środków publicznych. Dokument został poddany procesowi prekonsultacji oraz konsultacji międzyresortowych. Przyjęcie dokumentu jest planowane w połowie 2024 roku, po zakończeniu wprowadzania poprawek i uzupełnień przez powołany przy MNiSW Zespół doradczy ds. Polityki otwartego dostępu do danych badawczych finansowanych ze środków publicznych.

Kolejnym realizowanym w trybie ciągłym zadaniem z obszaru zwiększenia dostępności zasobów nauki jest udział Polski w European Open Science Cloud. Stowarzyszenie to gromadzi głównych interesariuszy z obszaru otwartych danych w celu:

1. Zapewnienia jednego głosu i reprezentacji szerszej społeczności interesariuszy EOSC.
2. Promowania zbieżności polityki i priorytetów badawczych Unii Europejskiej z działaniami koordynowanymi przez Stowarzyszenie EOSC.
3. Umożliwienia bezproblemowego dostępu do danych poprzez interoperacyjne usługi, które dotyczą całego cyklu życia danych badawczych, od odkrycia po przechowywanie, zarządzanie, analizę i ponowne wykorzystanie.

Krajowym koordynatorem Partnerstwa EOSC jest Narodowe Centrum Nauki (NCN). W 2023 roku NCN realizował następujące działania w ramach rozwijania European Open Science Cloud:

- reprezentowanie Polski w EOSC Association jako Organizacja Przedstawicielska (Mandated Organisation);
- uczestniczenie w pracach grup w ramach EOSC Association obejmujących współpracę pomiędzy Mandated Organisations, a także pomiędzy agencjami finansującymi badania;
- reprezentowanie Polski w EOSC Steering Board, organie doradczym Komisji Europejskiej obejmującej przedstawicieli krajów członkowskich i stowarzyszonych UE;
- koordynacja zbierania danych krajowych dotyczących krajowego wkładu do EOSCa;
- uczestniczenie w pracach Sub-group-A w EOSC Steering Board odpowiedzialnej za monitoring, obejmującej m.in. wypracowywanie metod pomiar i analizy wkładów krajowych do EOSC;
- koordynację uruchomienia czterech bezpłatnych, ogólnodostępnych na platformie NAVOICA kursów typu MOOC (Massive Open Online Courses) dotyczących zarządzania danymi badawczymi przeznaczonych dla naukowców i data stewardów; kursy są dostępne na dwóch poziomach dla każdej z grup: podstawowym i zaawansowanym³⁶;
- koordynację uruchomienia pięciu webinarów dotyczących zarządzania danymi badawczymi w poszczególnych dziedzinach naukowych, prowadzonych przez ekspertów w danej dyscyplinie naukowej: w zakresie językoznawstwa, nauk o Ziemi i środowisku, nauk o komunikacji społecznej i mediach, nauk socjologicznych, nauk medycznych³⁷;
- koordynowanie Sieci EOSC Polska, obejmującej 25 instytucji zainteresowanych uczestnictwem w rozwoju EOSC w Polsce;
- utworzenie i zarządzanie stroną internetową EOSC Polska: eosc.gov.pl, która z jednej strony pełni funkcję informacyjną na temat EOSC, wydarzeń i aktualności z nim związanych, ale zawiera również bazę krajowych zasobów otwartej naukowych, ekspertów;
- zoorganizowanie EOSC Festival – National Tripartite Event (6-7 listopada 2023), na którym z jednej strony odbyły się dyskusje na temat przyszłości EOSC, polityk otwartej nauki, a w drugim dniu odbyły się dwa warsztaty (w formie hybrydowej): 1. Dla przedstawicieli struktur EOSC w tzw. Widening Countries; 2. Dla krajowej Sieci EOSC³⁸.

³⁶ linki do kursów: 1. Kurs podstawowy dla naukowców: https://navoica.pl/courses/course-v1:UniwersytetWarszawski+RDM_03+2023_01/about; 2. Kurs średnio zaawansowany dla naukowców: https://navoica.pl/courses/course-v1:UniwersytetWarszawski+RDM_04+2023_01/about; 3. Kurs podstawowy dla data stewardów: https://navoica.pl/courses/course-v1:UniwersytetWarszawski+RDM_01+2023_01/about; 4. Kurs średnio zaawansowany dla data stewardów: https://navoica.pl/courses/course-v1:UniwersytetWarszawski+RDM_02+2023_01/about

³⁷ Nagrania są dostępne na kanale YouTube NCN: <https://www.youtube.com/@ncngovpl>

³⁸ Nagrania z pierwszego dnia eventu: <https://ncn.gov.pl/aktualnosci/2023-10-31-rejestracja-eosc>

- współorganizowane EOSC Day Poland w Poznaniu (wspólnie z Poznańskim Centrum Superkomputerowo-Sieciowym, UAM i Politechniką Poznańską)³⁹.

Ponadto, NCN uczestniczył w rozwijaniu EOSC poprzez udział w projekcie EOSC Focus, finansowanym ze środków programu Horyzont Europa (destination; INFRAEOSC), w ramach którego w 2023 roku:

- NCN był leadem WP4 dotyczącym „Monitoring and Impact Assessment”, w którym NCN był zaangażowany w realizację rutynowych działań monitorujących Partnerstwo EOSC – planowanych wkładów typu in-kind do Additional Activities Plan 2024, a także raportowanie wkładów dostarczonych w 2022 roku (zgodnie z założeniami EOSC Memorandum of Understanding); informacje te są dostarczane przez członków EOSC Association;
- NCN przygotował raporty z realizacji Partnerstwa do Komisji Europejskiej dotyczące Biennial Monitoring Report i Full Monitoring Report, Common Indicators i Partnership Fiche;
- NCN tworzył założenia metodologiczne dot. długotrwałego „sustainability” projektów finansowanych z INFRAEOSC;
- NCN opracował założenia warsztatów „Sustainable Pathways to Impact”, które NCN zorganizował wspólnie z EOSC Association w styczniu 2024 roku w ramach EOSC Winter School w Salonikach dla projektów INFRAEOSC;
- NCN koordynował Horizon Europe Impact Working Group, obejmującej przedstawicieli projektów INFRAEOSC;
- w ramach WP2 dotyczącego „Engagement” NCN koordynował prace w ramach regionalnego hubu EOSC, obejmującego kraje bałtyckie, Europy Wschodniej, Środkowej, Południowej.

1.5. Cel piąty – Współpraca z krajowymi i międzynarodowymi interesariuszami danych

Inicjonowanie i wspieranie przedsięwzięć dotyczących współpracy z interesariuszami

POD zakłada poszerzenie na zasadzie fakultatywności sieci pełnomocników do spraw otwartości danych powołanych w innych instytucjach niż podmioty zobowiązane. Według Programu potrzeba poszerzenia sieci pełnomocników na wielu poziomach instytucjonalnych pojawiła się na bazie doświadczeń z wdrażania Programu otwierania danych publicznych na lata 2016-2020 i wymaga ustawowego umocowania. Rozwiązanie to zostało wprowadzone ustawą z 11 sierpnia 2021 r. o otwartych danych i ponownym wykorzystywaniu informacji sektora publicznego. Ponadto, na gruncie ww. ustawy wprowadzono do porządku prawnego instytucję pełnomocnika ds. otwartości danych.

Zgodnie z regulacjami ustawy, pełnomocnik do spraw otwartości danych jest powoływany w urzędzie obsługującym ministra kierującego działem administracji rządowej, w Kancelarii Prezesa Rady Ministrów oraz w Głównym Urzędzie Statystycznym. Jednocześnie, na zasadzie

³⁹ <https://eosc.eu/events/eosc-day-poland-making-open-science-reality/>

dobrowolności ustawodawca umożliwił powołanie pełnomocników w innych instytucjach niż podmioty zobowiązane. Zmiana ta pozwoli na ujednolicenie działań w zakresie wdrażania polityki otwartości na różnych szczeblach instytucjonalnych państwa oraz przyczyni się do zwiększenia w Polsce stopnia otwartych danych możliwych do ponownego wykorzystywania oraz poprawy ich jakości.

Ustawodawca opisał również katalog obowiązków pełnomocników, do których należy m.in.: pozyskiwanie informacji sektora publicznego możliwych do udostępniania na portalu, wspieranie realizatora Programu w wykonywaniu zadań związanych z realizacją Programu, monitorowanie jakości i aktualności informacji sektora publicznego oraz metadanych, ocena informacji sektora publicznego pod względem ich jakości oraz użyteczności, do ich ponownego wykorzystywania.

W okresie objętym sprawozdaniem⁴⁰ przy Zespole zadaniowym KRMC do spraw realizacji „Programu otwierania danych na lata 2021-2027” funkcjonowała Grupy robocza do spraw strategicznych kierunków zarządzania danymi. Celem działań Grupy była wymiana wiedzy, dobrych praktyk oraz poznanie potrzeb różnych grup interesariuszy w zakresie zarządzania danymi. W skład grupy wchodził przedstawiciele administracji publicznej, organizacji pozarządowych, przedsiębiorców i środowiska naukowego. W 2023 r. odbyły się 2 posiedzenia w formie zdalnej, prowadzono także prace w trybie obiegowym.

Zgodnie z zadaniami wskazanymi w Programie kontynuowano współpracę z administracją samorządową w celu zachęcenia jej do udostępniania danych w portalu dane.gov.pl. Prowadzone w tym zakresie działania wpisują się w realizację „Dekalogu wyzwań cyfrowych na lata 2020–2023”, którego realizację zakończono w 2023 r. (szczegóły w [rozdziale nr 1, cel nr 6, część: Zwiększanie umiejętności pracowników administracji publicznej w celu poprawy jakości polityk publicznych, dostarczania danych zarządczych i wspierania w podejmowaniu decyzji](#)).

W 2023 r. utworzono w portalu dane.gov.pl 24 nowych profili dostawców danych dla podmiotów samorządowych. Pracownicy MC zapewniali ponadto bieżące wsparcie techniczne i merytoryczne dla pracowników administracji samorządowej.

Otwarcie portalu dane.gov.pl na nowych dostawców danych

W związku z uchwaleniem 11 sierpnia 2021 ustawy o otwartych danych, rozszerzony został zakres podmiotów zobowiązanych do udostępniania posiadanych informacji sektora publicznego w portalu danych. Katalog podmiotów, które są zobligowane do udostępniania w portalu informacji sektora publicznego (lub metadanych) jest w zasadniczej części tożsamy z katalogiem podmiotów zobligowanych do udostępniania lub przekazywania informacji sektora publicznego w celu ich ponownego wykorzystywania. Dane będące w posiadaniu ww. podmiotów mają ogromną wartość informacyjną i mogą stanowić cenne źródło informacji, na bazie których powstaje coraz więcej nowoczesnych produktów. Dane są

⁴⁰ do 30 września 2023 r.

udostępniane bez potrzeby składania wniosków do urzędów, bez zbędnych ograniczeń terytorialnych i licencyjnych. W związku z powyższym, zmiana przepisów zapewniła większy dostęp do danych, będących jednym z fundamentów innowacji, zapewniając jednocześnie możliwość wykorzystania ich pełnego potencjału w usługach, aplikacjach, modelach biznesowych i nowych technologiach.

Portal dane.gov.pl stał się również przestrzenią do udostępniania danych prywatnych. Wg stanu na 31 grudnia 2023 r. 83 instytucje prywatne posiadały w portalu danych swój profil dostawcy. Oznacza to, że w 2023 r. założono 40 nowych profili dostawców danych prywatnych. Pracownicy KPRM Cyfryzacja/MC przekazywali podmiotom prywatnym informacje na temat standardów przygotowania danych do publikacji w portalu oraz udzielali wsparcia w zakresie jego obsługi.

Wzmocnienie współpracy z europejskimi interesariuszami danych oraz prowadzenie aktywnej polityki otwartych danych na arenie międzynarodowej

W ramach zadania prowadzone były działania w zakresie promowania polskich rozwiązań na arenie międzynarodowej oraz wymiany doświadczeń i wiedzy z europejskimi interesariuszami danych. MC uczestniczyła w badaniu Komisji Europejskiej dotyczącym otwartych danych (2023 Open Data Maturity Landscaping), gdzie zaprezentowała polskie rozwiązania prawne i pozaprawne oraz działania związane z planowaniem i wdrażaniem krajowej polityki otwartości danych⁴¹. Przedstawiciel MC uczestniczył też w posiedzeniu grupy roboczej ds. otwartych danych rządowych (OECD Working Party on Open Government Data) i towarzyszących jej warsztatach służących ewaluacji metodologii badania Organizacji dot. otwartych danych rządowych (OECD Survey on Open Government Data⁴²). Ponadto przedstawiciel MC brał udział w posiedzeniu Public Sector Information Group przy Komisji Europejskiej, organizowanych przez KE warsztatach służących wdrożeniu DGA oraz w podobnym wydarzeniu przygotowanym przez europejski portal otwartych danych, gdzie państwa członkowskie dzieliły się doświadczeniami i opiniami dotyczącymi wdrażania DGA, rozporządzenia wykonawczego KE ws. danych wysokiej wartości i aktualizacji metodolog i wskaźników badania Open Data Maturity Landscaping.

MC popularyzowało założenia i narzędzia realizacji polskiej polityki publicznej otwartych danych w materiale opublikowanym przez europejski portal OD w październiku 2023 r.⁴³

⁴¹ W najnowszym rankingu za 2023 r. Polska zajęła 2 miejsce i tym samym awansowała o jedno miejsce w grupie państw-liderów otwartości danych.

⁴² W najnowszym rankingu OURdata Index 2020 powstałym w oparciu o to badanie Polska zajęła 3 miejsce.

⁴³ <https://data.europa.eu/en/publications/datastories/open-data-maturity-report-2022-countries-perspectives-their-open-data-0>

1.6. Cel szósty – Podnoszenie wiedzy i umiejętności pracowników administracji publicznej w zakresie otwierania i zarządzania danymi oraz zwiększanie świadomości społecznej na temat potencjału otwartych danych

Zwiększanie umiejętności pracowników administracji publicznej w celu poprawy jakości polityk publicznych, dostarczania danych zarządczych i wspierania w podejmowaniu decyzji. W okresie objętym sprawozdaniem przeprowadzono on-line warsztaty z zakresu otwierania danych dla przedstawicieli jednostek samorządu terytorialnego, które posiadały profil w portalu dane.gov.pl. Wzięło w nich udział 240 osób. Każdy z warsztatów trwał 10 godzin szkoleniowych w ciągu 2 dni. Program warsztatów obejmował w szczególności takie zagadnienia jak: wyjaśnienie podstawowych pojęć z zakresu otwartości danych, omówienie ustawy o otwartych danych i wynikających z niej obowiązków dla samorządów, pierwsze kroki otwierania danych w urzędzie: m.in. inwentaryzację zasobów posiadanych przez daną jednostkę, analizę możliwości prawnych i technicznych oraz korzyści z otwierania danych. Uczestnicy ćwiczyli także przygotowanie danych do udostępnienia w portalu dane.gov.pl oraz proces ich publikacji.

Działania nakierowane na zwiększenie umiejętności pracowników administracji publicznej w zakresie otwartych danych prowadzone były także przez innych realizatorów Programu. Jako przykład można wskazać następujące działania:

- W ramach edukacji i szerzenia wiedzy z zakresu otwierania danych w Ministerstwie Finansów zorganizowane zostało szkolenie, w którym wzięło udział ponad 100 osób z całego resortu finansów. Szkolenie miało dwie odsłony - wersję stacjonarną oraz wersję online. W ramach szkolenia poruszane były takie zagadnienia jak: prawne i organizacyjne aspekty otwierania danych, zagadnienia techniczne oraz bariery i wyzwania otwierania danych.
- Funkcjonariusze i pracownicy dydaktyczni zatrudnieni w Wyższej Szkole Policji w Szczytnie brali udział w szkoleniu pt.: Otwarty dostęp. Deponowanie publikacji w repozytorium CeON. Zawierało ono podstawowe informacje związane z otwartym dostępem oraz kilka szczegółowych wskazówek dotyczących deponowania publikacji w kolekcji instytucjonalnej WSPol w repozytorium CeON. W szkoleniu wzięły udział 43 osoby.

Upowszechnianie informacji nt. otwierania i ponownego wykorzystywania danych publicznych oraz podnoszenie świadomości społecznej w zakresie korzyści płynących z otwartych danych. W okresie sprawozdawczym KPRM Cyfryzacja zorganizowało trzecią międzynarodową konferencję „The Future is data. Przyszłość to dane”⁴⁴. Wydarzenie było okazją do wymiany doświadczeń wśród polskich i zagranicznych ekspertów związanych z danymi.

Przedstawiciele KPRM Cyfryzacja/MC brali ponadto udział w szeregu wydarzeń prezentując ekspercką wiedzę z zakresu otwartych danych m.in. podczas:

⁴⁴ <https://dane.gov.pl/pl/promotion/the-future-is-data-przyszosc-to-dane-r2023?lang=pl&rev=-1&fbclid=IwAR0IFi35hPi82F4EZsznDG5CmAblyxpDnoe98saU9Tw61mCAjDKeoskRvPM>

- VIII Forum Kierowników IT w Administracji w Zakopanem w dniach 24-26 kwietnia 2023 r. przedstawiając praktyczne aspekty przepisów o otwartych danych i ponownym wykorzystaniu danych z sektora publicznego.
- XXIX Forum Teleinformatyki w Miedzeszynie w dniach 21-22 września 2023 r. podczas którego przedstawiciel MC wziął udział w panelu dyskusyjnym „Statystyka publiczna – rola i znaczenie w systemie informacyjnym państwa”.
- Konferencji "Dane podstawą funkcjonowania i rozwoju rynku finansowego" organizowanej przez Urząd Komisji Nadzoru Finansowego oraz Uniwersytet Ekonomiczny w Katowicach 10.10.2023 r.⁴⁵ Podczas panelu: „Dane. Informacje. Wiedza.” Pełnomocnik ds. otwartości danych MC omawiał temat ekosystemu zarządzania danymi w Polsce oraz publicznych portali danych: dane.gov.pl i kronika.gov.pl.
- Drugiej konferencji z cyklu „Digitalizacja w muzeach” współorganizowanej przez Narodowy Instytut Muzeów oraz Muzeum Historii Polski w dniach 23-24.11.2023⁴⁶. Podczas wydarzenia przedstawiany był m.in. portal Kronik@

Przedstawiciele KPRM Cyfryzacja/MC przybliżali ponadto tematykę otwartych danych podczas webinarów internetowych.

Na profilu Otwarte dane na Facebooku oraz portalu dane.gov.pl i w newsletterze portalu regularnie zamieszczane były komunikaty promujące i informujące o bieżących działaniach w zakresie otwierania danych. Upowszechniano ponadto informacje dotyczące nadchodzących wydarzeń związanych bezpośrednio lub pośrednio z tematyką otwartych danych – w zakładce „Kalendarium” portalu dane.gov.pl⁴⁷ opublikowano w 2023 r. zapowiedzi ponad 50 wydarzeniach.

Ministerstwo Cyfryzacji przygotowało publikację: "Otwieranie danych. Praktyczny poradnik"⁴⁸ to druga edycja podręcznika o otwieraniu danych. W tym wydaniu przedstawiono najnowsze kategorie danych, zastosowanie przepisów w tworzeniu polityk otwartości danych oraz gotowe narzędzia do udostępnienia danych tj. serwisy dane.gov.pl i kronika.gov.pl.

Podczas Szczytu Cyfrowego IGF Polska 4 października 2023 r. Ministerstwo Cyfryzacji zorganizowało panel dyskusyjny: „Rola danych w dobie nowych technologii”. Na stoisku MC promowano portale dane.gov.pl i kronika.gov.pl.

Realizowano ponadto bieżące działania promocyjne w portalu dane.gov.pl i profilu otwartych danych na Facebooku oraz za pośrednictwem cyklicznego newslettera otwartych danych.

Wydarzenia przybliżające tematykę otwartych danych organizowane były także przez innych realizatorów Programu. Jako przykład można wskazać następujące działania:

- 9 marca 2023 - seminarium naukowe „Statystyka w praktyce” organizowane przez Urząd Statystyczny w Białymstoku wspólnie z Wydziałem Informatyki Politechniki Białostockiej oraz Polskim Towarzystwem Statystycznym Oddziałem w Białymstoku

⁴⁵ https://www.knf.gov.pl/komunikacja/komunikaty?articleId=84367&p_id=18

⁴⁶ <https://muzhp.pl/wydarzenia/konferencja-z-cyklu-digitalizacja-w-muzeach-forum-dyskusyjne>

⁴⁷ <https://dane.gov.pl/pl/knowledgebase/useful-materials/kalendarium>

⁴⁸ https://cms.dane.gov.pl/documents/127/Praktyczny_poradnik._Otwieranie_danych_.pdf

z okazji Dnia Statystyki Polskiej; skierowane było do pracowników naukowych, praktyków, doktorantów, studentów oraz wszystkich zainteresowanych; podczas którego prezentowano zasoby statystyki polskiej oraz przeprowadzono warsztaty dot. korzystania z Banku Danych Lokalnych oraz Portalu Geostatystycznego.

- 3-5 lipca 2023 - Konferencja Naukowa „Metodologia Badań Statystycznych” – MET2023 – organizowana przez GUS, której celem było wyznaczenie innowacyjnych przedsięwzięć wobec wyzwań i zadań stawianych przed statystyką publiczną; podczas wydarzenia prezentowano Dziedzinowe Bazy Wiedzy zbudowane w ramach projektu „Otwarte Dane Plus” udostępniający wynikowe informacje statystyczne⁴⁹.
- Konferencja ART.DATA organizowana przez Centrum Projektów Polska Cyfrowa w dniach 12-13 września 2023r.⁵⁰ Wydarzenie poświęcone było prezentacji efektów projektów digitalizacyjnych Programu Operacyjnego Polska Cyfrowa (PO PC) oraz wykorzystaniu udostępnionych w Internecie zasobów kultury w różnych obszarach. Wybitni eksperci wzięli udział w panelach dyskusyjnych dotyczących aspektów cyfrowego udostępniania zbiorów polskiej kultury, wykorzystania danych w edukacji, wyzwań i szans digitalizacji, praw autorskich oraz dostępności zasobów kultury.
- „Konferencja Współczesna Geologia Samorządowa” zorganizowana przez Państwowy Instytut Geologiczny – Państwowy Instytut Badawczy dniach 4-6 października 2023 r., której jeden z paneli został poświęcony informacji geologicznej. Poruszono na nim m.in. kwestię dostępu do baz danych geologicznych, aktualności danych, a także udostępniania danych z monitoringu w trybie rzeczywistym⁵¹.
- EOSC Festival 2023. National Tripartite Event Poland zorganizowany przez Narodowe Centrum Nauki w dniach 6 i 7 listopada 2023 r. W trakcie wydarzenia rozmawiano m.in. o Europejskiej Chmurze Otwartej Nauki⁵².

Rozdział 2. Pozostałe informacje dot. realizacji Programu

2.1. Wskaźniki monitorowania Programu

Program otwierania danych na lata 2021-2027 zawiera zestaw wskaźników, które przypisane są do poszczególnych celów szczegółowych dokumentu. Mierniki służą do monitorowania stopnia osiągnięcia założonych rezultatów Programu. W POD zostały określone wskaźniki dla początku realizacji Programu oraz wartości docelowe na koniec wdrażania strategii otwartości danych w Polsce.

Analiza mierników POD wskazuje na tendencje wzrostowe. Oznacza to, że zadania realizowane w ramach przyjętych celów szczegółowych przekładają się na pozytywne efekty realizacji Programu.

⁴⁹ <https://bialystok.stat.gov.pl/seminaria-i-konferencje/seminarium-naukowe-statystyka-w-praktyce-9-marca-2023-r/seminarium-naukowe-statystyka-w-praktyce-9-marca-2023-r-%2c2%2c1.html>

⁵⁰ <https://www.art-data.pl/>

⁵¹ <https://www.pgi.gov.pl/geologia-samorzadowa/bloki-tematyczne/konferencja/2-ogolnopolska-konferencja-wspolczesna-geologia-samorzadowa.html>

⁵² <https://ncn.gov.pl/aktualnosci/2023-10-31-rejestracja-eosc>

Korzystnie przedstawia się wskaźnik ukazujący przyrost zasobów danych dostępnych w portalu dane.gov.pl do ponownego wykorzystywania (wartość według stanu na 31.12.2023 – 35652). Oznacza to wzrost o ponad 6 tysięcy zasobów danych (6143) w trakcie roku objętego sprawozdaniem i jednocześnie o ponad tysiąc zasobów danych większy przyrost niż w roku 2022 (5026). Utrzymanie obecnej dynamiki przyrostu danych umożliwi realizację wskaźnika docelowego zaplanowanego w Programie (55000 danych w oku 2027). Głównym czynnikiem wpływającym obecnie na wzrost danych w portalu jest harmonogram otwierania danych publicznych opracowywany dwa razy w roku przez realizatorów Programu. Niewątpliwym wpływem na ilość danych w portalu ma dynamicznie zwiększająca się liczba instytucji publikujących w nim dane.

Kolejnymi wskaźnikami określonymi w Programie są ilości danych dynamicznych oraz o wysokiej wartości udostępnionych w portalu dane.gov.pl. Według stanu na koniec 2023 r. dostawcy danych oznaczyli 3327 danych jako dane o wysokiej wartości (wartość docelowa na koniec realizacji POD wynosi 8000) oraz 2350 jako dane dynamiczne (wartość docelowa na koniec realizacji POD wynosi 3700). Zwiększenie dynamiki przyrostu danych dynamicznych i o wysokiej wartości będzie wymagać dalszego zaangażowania realizatorów Programu w identyfikację potencjalnych zasobów danych tych kategorii oraz kontynuacji prac w dobudowie API .

Program wskazuje także wskaźniki określające poprawę interoperacyjności i jakości danych jako czynników kluczowych dla pełnego wykorzystania ich potencjału. Pierwszym z nich jest liczba zasobów danych o zwiększonym stopniu otwartości lub poprawionej jakości zasobów danych dostępnych w portalu dane.gov.pl. Według stanu na 31.12.2023 r. było to 24846 zasobów danych a więc o 4892 więcej w stosunku do roku poprzedniego. Tym samym udało się zrealizować wartość wskaźnika zaplanowaną na koniec realizacji POD – 22000 zasobów. Przyczyną tak dużego wzrostu dobrze ustrukturyzowanych danych jest m.in. automatyczna konwersja danych dokonywana przez oprogramowanie systemowe portalu dane.gov.pl. Narzędzie to pozwala na automatyczną konwersję publikowanych w portalu plików w formatach xls, xlsx do formatu csv oraz json-ld. Ważne w tym zakresie są ponadto działania szkoleniowe oraz bieżące wsparcie merytoryczne zapewniane przez MC dla dostawców danych.

Systematycznie wzrasta liczba zasobów udostępnianych przez API – wzrost o 134 zasobów w 2023 r. w stosunku do ubiegłego roku. W celu osiągnięcia zaplanowanej w Programie docelowej wartości wskaźnika – 1000 zasobów, konieczne jest utrzymanie dynamiki tego wzrostu. Kluczowy w tym zakresie może być wzrost ilości API związany z planowaną realizacją projektu „Dane 3.0. - wymiana, wartość” współfinansowanego ze środków UE (szczegóły w [rozdziale nr 2.4: Realizacja projektów finansowanych z UE](#)).

POD wskazuje na konieczność zwiększenia intensywności wykorzystania i wymiany danych na potrzeby nowych technologii. W tym celu zakłada na cały okres jego realizacji (2021-2027) przeprowadzenie 35 działań prowadzących do usuwania lub ograniczenia barier w wymianie danych. W trakcie 2023 r. zostało zrealizowanych w tym zakresie 7 nowych działań m.in.:

przeprowadzenie ewaluacji Programu oraz warsztaty poświęcone DGA adresowane do samorządu.

W okresie objętym sprawozdaniem nastąpił dalszy wzrost wskaźnika liczby dokumentów w formie cyfrowej udostępnianych w portalu dane.gov.pl z obszaru nauki i kultury. Według stanu na dzień 31.12.2023 było to 285 zasobów danych. Docelowy wskaźnik do realizacji w tym zakresie (120) został zrealizowany już w 2022 r.

W 2023 r. wzrosła aż o 127 liczba dostawców danych portalu dane.gov.pl (378 wg stanu na 31.12.2023). Biorąc pod uwagę zaplanowaną docelową wartość wskaźnika na koniec realizacji Programu (1000 podmiotów) jest to jednak nadal niewystarczające tempo wzrostu. Konieczne jest zintensyfikowanie działań w tym zakresie przez realizatorów Programu. Szczególnie istotne w tym kontekście wydaje się podjęcie współpracy z jednostkami podległymi i nadzorowanymi realizatorów Programu, które nie rozpoczęły jeszcze udostępniania danych w portalu dane.gov.pl. Niezbędne jest także kontynuowanie działań informacyjnych skierowanych do samorządu terytorialnego oraz podmiotów prywatnych.

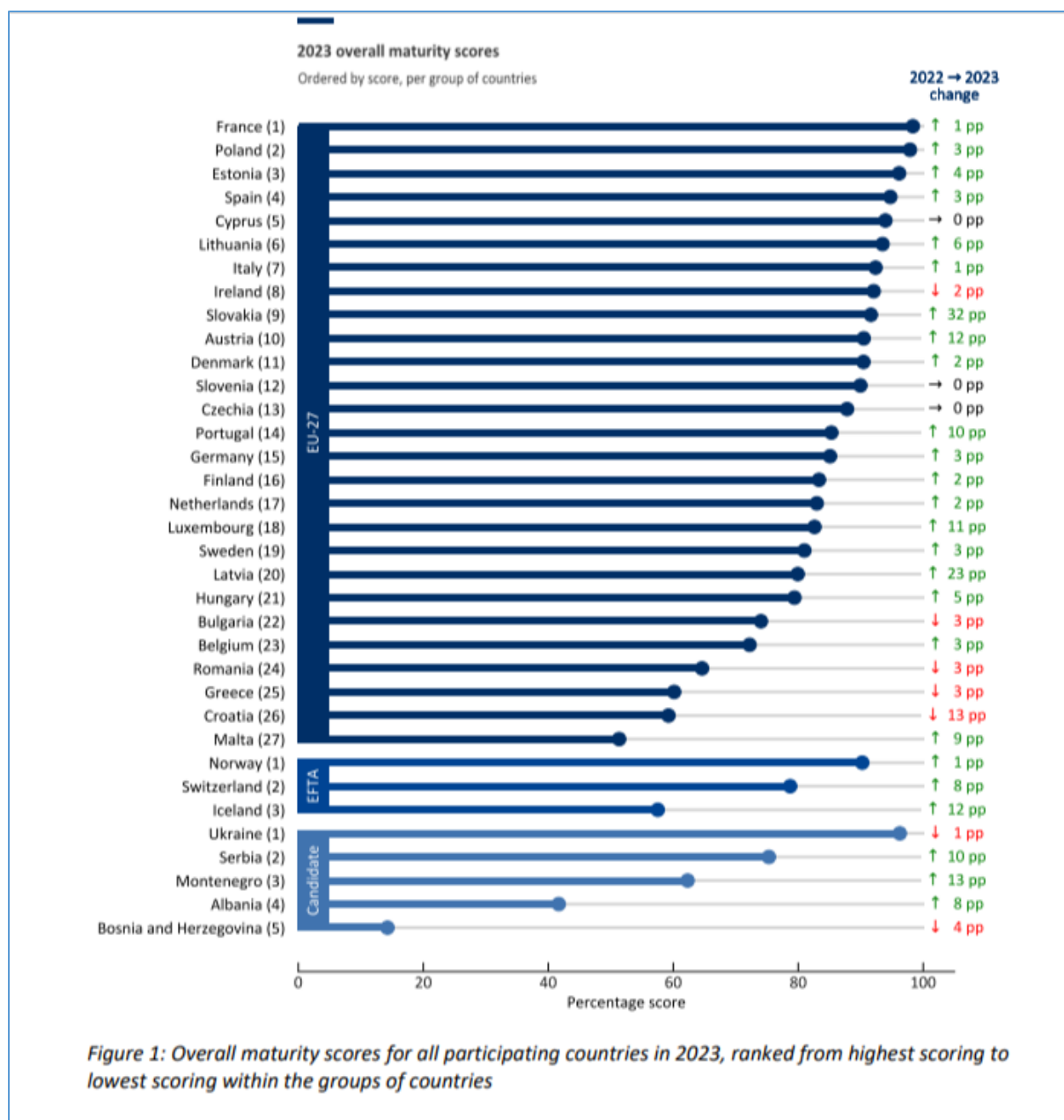
W celu podnoszenia wiedzy i umiejętności pracowników urzędów administracji publicznej w zakresie otwierania i zarządzania danymi oraz zwiększania świadomości społecznej na temat potencjału otwartych danych prowadzone są systematycznie szkolenia. W 2023 r. objęto nimi 240 osób (zaplanowana wartość docelowa do osiągnięcia w 2027 r. to 400 osób).

W zakresie realizacji wskaźnika liczby odbiorców działań informacyjno-promocyjnych wartość docelowa wskaźnika to 1 500 000 odbiorców. Został on zrealizowany już w pierwszym roku realizacji Programu. W okresie objętym sprawozdaniem osiągnięto wartość kolejnych 410 tys.

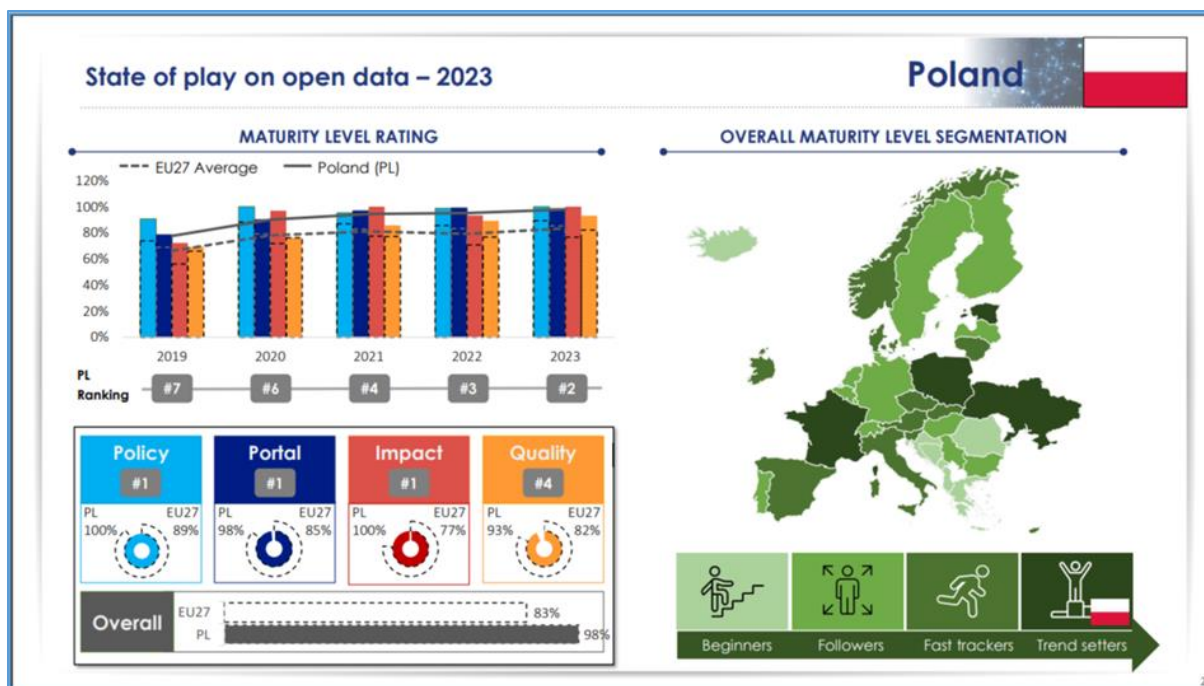
2.2. Międzynarodowe rankingi dot. otwierania danych

Skuteczność realizacji Programu znajduje odzwierciedlenie w międzynarodowych rankingach dot. otwartości danych. W badaniu Open Data Maturity 2023⁵³ Polska awansowała z 3 na 2 miejsce, zajmując miejsce na podium tuż za Francją. Jest to kolejny rok umocnienia się Polski w grupie państw-liderów otwartości danych. Prowadzony przez Komisję Europejską ranking ocenia postępy oraz poziom dojrzałości krajów europejskich w zakresie otwierania danych publicznych. Analizując wyniki powyższego rankingu warto wskazać na zajęcie przez Polskę pierwszego miejsca w trzech z ocenianych kategorii tj. „portal”, „policy” (ex aequo z Francją i Estonią) oraz „impact” (ex aequo z Francją, Ukrainą, Estonią, Cyprzem i Czechami). Poprawy wymaga wciąż jakość danych – Polska uplasowała się w kategorii „quality” na czwartym miejscu (awans o jedno miejsce w stosunku do poprzedniego roku).

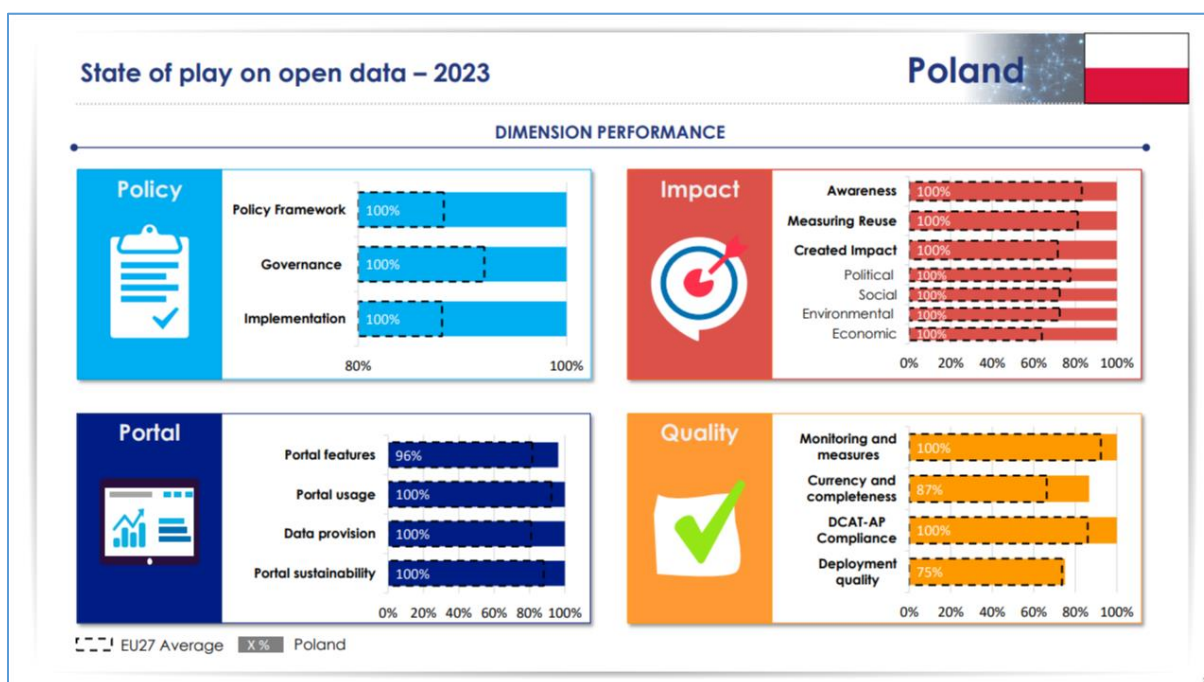
⁵³ https://data.europa.eu/sites/default/files/odm2023_report.pdf

Wykres przedstawiający wyniki rankingu Open Data Maturity 2023. Źródło Raport Open Data Maturity 2023 r.

Szczegółowe wyniki Polski w rankingu Open Data Maturity 2023. Źródło Raport Open Data Maturity 2023 r.

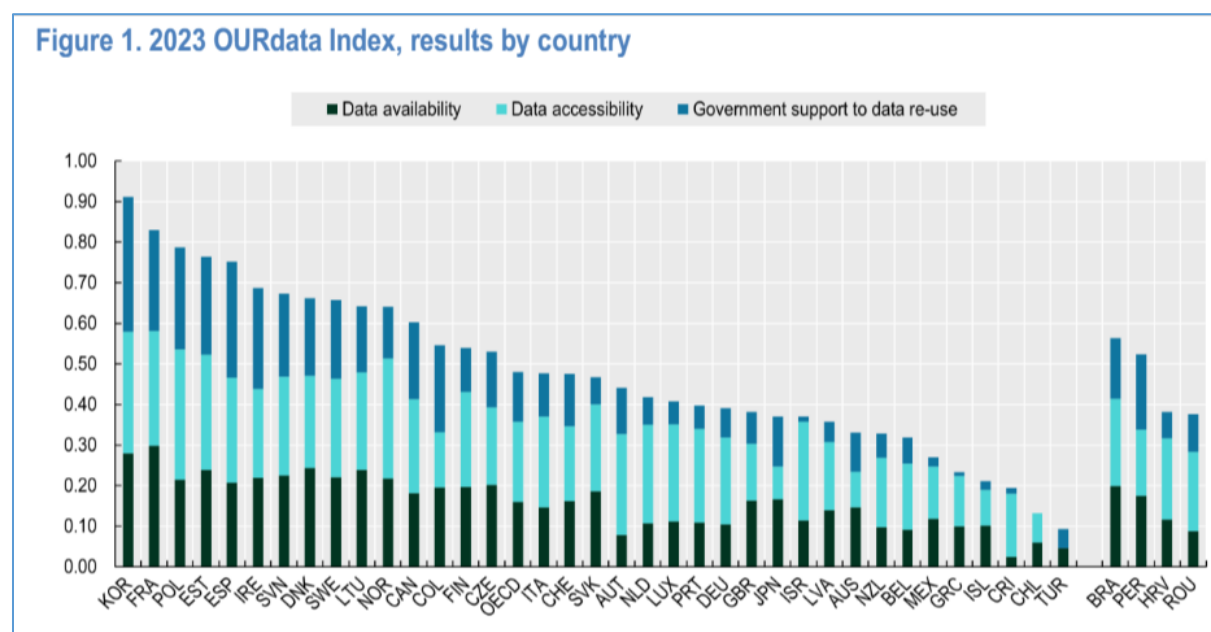

Szczegółowe wyniki Polski w rankingu Open Data Maturity 2023 (ciąg dalszy) Źródło Raport Open Data Maturity 2023 r.

Działania podejmowane w zakresie otwartości danych podsumowane zostały także w raporcie „2023 OECD Open, Useful and Re-usable data (OURdata) Index”⁵⁴. W rankingu

⁵⁴ <https://www.oecd-ilibrary.org/deliver/a37f51c3-en.pdf?itemId=%2Fcontent%2Fpaper%2Fa37f51c3-en&mimeType=pdf>

OECD, obejmującym swym zakresem działania dot. otwartości danych prowadzone w 40 krajach, Polska została sklasyfikowana na trzecim miejscu – za Koreą Południową i Francją.

Wykres przedstawiający wyniki rankingu OURdata 2023 Index. Źródło 2023 OECD Open, Useful and Re-usable data (OURdata) Index.

2.3 Ewaluacja Programu

Zgodnie ze wskazaniem zawartym w POD Ministerstwo Cyfryzacji przeprowadziło w 2023 r. bieżącą ewaluację (on-going) Programu. Pierwszym etapem prowadzonych w tym zakresie działań było badanie realizowane wśród członków Podgrupy ds. otwartości danych i zasobów⁵⁵, przy Zespole zadaniowym KRMC do spraw realizacji „Programu otwierania danych na lata 2021-2027”. Respondenci przedstawili opinie i uwagi dot. realizacji Programu, w tym postulując szerszą kampanię informacyjną dot. Programu i portalu danych oraz promocji współpracy między sektorem publicznym i prywatnym, w celu wykorzystania danych w różnych dziedzinach i tym samym zwiększenia efektów Programu.

Kolejnym etapem prowadzonej ewaluacji było badanie przeprowadzone na zlecenie Ministerstwa Cyfryzacji w grudniu 2023 r. Badaniem objęte zostały osoby odpowiedzialne za realizację Programu oraz interesariusze (POD) - przedstawiciele administracji samorządowej, sektora prywatnego, środowiska naukowego, organizacji pozarządowych oraz użytkownicy indywidualni⁵⁶.

Analiza materiału badawczego wskazała zagadnienia, które sprawiły określone trudności procesie wdrażania Programu tj. z kwestii prawnych (m.in. ograniczeń licencyjnych,

⁵⁵ przedstawiciele administracji publicznej, organizacji pozarządowych, środowiska naukowego oraz sektora prywatnego, działający w ramach Grupy roboczej ds. strategicznych kierunków zarządzania danymi

⁵⁶ Raport dostępny jest w Bazie Wiedzy portalu dane.gov.pl pod adresem: https://cms.dane.gov.pl/documents/153/Raport_ko%C5%84cowy_MC_22.01.2024_ost.pdf

odpłatność za udostępnianie danych), organizacyjnych (brak odpowiedniego umocowania osób na poziomie operacyjnym) i finansowych (np. korzystanie z danych wymaga zakupu specjalistycznego oprogramowania). Dodatkowo zgłaszano potrzeby zmian dotyczące funkcjonalności portalu, skali działań informacyjno-szkoleniowych oraz problemu jakości i ilości udostępnionych danych w portalu dane.gov.pl.

Ponadto dane jakościowe pozwoliły na wskazanie głównych barier obniżających skuteczność działań podejmowanych na rzecz otwierania danych. Okazały się nimi być: niewystarczające kompetencje osób realizujących politykę otwartości danych, niewystarczające zasoby kadrowe i finansowe jednostek administracyjnych oraz niedostateczna świadomość długofalowych korzyści płynących z otwierania danych.

Na podstawie ocen i opinii respondentów realizatorzy badania wskazali m. in. na następujące rekomendacje:

- przeprowadzenie kampanii informującej o możliwości udostępniania danych w portalu dane.gov.pl oraz o korzyściach, które niesie za sobą udostępnianie danych w portalu,
- przeprowadzenie szkoleń dla kadry zarządzającej w jednostkach samorządu terytorialnego dotyczących zagadnień dot. otwartości danych/zarządzania danymi,
- wdrożenie działań z zakresu promowania polityki otwartego dostępu do danych,
- zwiększenie intensywności promocji działań edukacyjnych,
- zwiększenie ilości danych, dbanie o jakość danych oraz zwiększenie zakresu danych,
- prawne usystematyzowanie kwestii własności intelektualnej w procesie otwierania danych naukowych udostępnianych przez środowisko akademickie.

2.4. Realizacja projektów finansowanych z UE

Pozytywne doświadczenia płynące z realizacji poprzednich projektów finansowanych z zakończonego już Programu Operacyjnego Polska Cyfrowa 2014-2020 (projekty „Otwarte dane - dostęp, standard, edukacja” oraz „Otwarte Dane Plus”) wskazują na celowość wsparcia POD działaniami projektowymi. Mimo osiągniętych już rezultatów znajdujących odzwierciedlenie w raportach instytucji międzynarodowych (szczegóły w [rozdziale nr 2.2: Międzynarodowe rankingi dot. otwierania danych](#)), konieczne wydaje się pozyskanie dodatkowych środków w celu realizacji zadań określonych w POD. Portal dane.gov.pl powinien ewoluować i wymaga rozwoju funkcjonalności, które będą sprzyjać ponownemu wykorzystywaniu danych. Wskazane jest także kontynuowanie wsparcia udzielanego przez Laboratorium w ramach projektu „Otwarte Dane Plus” podmiotom, zaangażowanym w proces otwierania danych. Istnieje cały czas duże zapotrzebowanie na działania edukacyjne i promocyjne. Zalecenia KE wskazują na potrzebę prowadzenia szkoleń z otwierania danych dla pracowników urzędów - od poziomu podstawowego po zaawansowany. Nawiązując do głównego celu Programu oraz do wciąż dużego zapotrzebowania na dane ze strony użytkowników portalu, konieczna jest ponadto dalsza współpraca z instytucjami, które dysponują dużą liczbą danych o znaczącym potencjale ponownego wykorzystywania w celu m.in. otwarcia przez API danych o wysokiej wartości.

Biorąc powyższe pod uwagę Ministerstwo Cyfryzacji w okresie objętym niniejszym sprawozdaniem prowadziło prace mające na celu rozpoczęcie realizacji kolejnego projektu dot. otwartych danych współfinansowanego ze środków UE. Projekt pn. „Dane 3.0. - wymiana, wartość” został zaplanowany do realizacji na lata 2024-2027. Finansowanie projektu przewidziane jest z Funduszu Europejskiego na Rozwój Cyfrowy 2021-2027 (FERC).

Prace przygotowawcze dokumentacji projektowej rozpoczęły się w marcu 2023 r. W maju 2023 r. projekt Dane 3.0 uzyskał akceptację Rady Portfela Ministra Cyfryzacji, natomiast w listopadzie 2023 r. opis założeń projektu informatycznego został pozytywnie zaopiniowany przez KRMC. W grudniu 2023 r. projekt został zaprezentowany na posiedzeniu Komitetu Monitorującego Program Fundusze Europejskie na Rozwój Cyfrowy 2021-2027.

Podsumowanie

Kolejny, trzeci już rok realizacji POD był okresem intensywnych prac realizatorów Programu, w tym ministra właściwego do spraw informatyzacji, który koordynował jego wdrażanie. Sprawozdane w niniejszym dokumencie działania, które były realizowane w 2023 roku, umożliwiły wzrost wartości kluczowych wskaźników określonych dla Programu oraz pozycji Polski w międzynarodowych rankingach dotyczących otwartości danych.

Wyniki przeprowadzonych w 2023 r. ewaluacji Programu oraz ustawy o otwartych danych wskazują na pozytywną ocenę działań Ministra Cyfryzacji oraz pozostałych realizatorów Programu. Biorące udział w badaniach osoby oraz pełnomocnicy ds. otwartości danych wskazują jednocześnie na konieczność prowadzenia intensywnych działań informacyjnych, edukacyjnych oraz promocyjnych nakierowanych na poszerzanie wiedzy na temat procesu otwierania i ponownego wykorzystywania danych publicznych.

Analiza osiągniętych wskaźników wskazuje na konieczność zintensyfikowania działań mających na celu zwiększenie podaży danych, w tym w szczególności danych dynamicznych i danych o wysokiej wartości. Ważne w tym zakresie będzie prowadzenie działań informacyjnych i promocyjnych, w tym skierowanych do instytucji, które dotychczas nie zaangażowały się aktywnie w proces otwierania danych. Konieczne jest także zapewnienie dalszego rozwoju portalu danych, w tym w zakresie funkcjonalności, które będą sprzyjać ponownemu wykorzystywaniu danych.